

1917

ปฏิวัติรัสเซีย

ลัทธิคอมมิวนิสต์ น. อรุณรุ่งเรืองหัวขบวนปฏิวัติ

V.I. LENIN

ว.ไอ. เลนิน เขียน
ภักวดี วีระภาสพงษ์ แปล

Digitized by Google

1917 ปฏิวัติรัสเซีย • ภัควดี วีระภาสพงษ์ แปล
จากวรรณิพจน์เลนิน ณ อรุณรุ่งแห่งปีปฏิวัติ
โดย วิ.โอ. เลนิน

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สิงหาคม 2566
พิมพ์ครั้งแรก สำนักพิมพ์ bookscape, มีนาคม 2566
ราคา 325 บาท

บรรณาธิการอำนวยการ
ปกป้อง จันวิทย์ วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง
บรรณาธิการบริหาร
ณัฐพรธร เรืองศรีวิสุตธนะ
หัวหน้ากองบรรณาธิการ
บุญชัย แซ่เจียว
บรรณาธิการสำนักพิมพ์
ชลิตา หนูหล้า
เมธาวี รัชตวิจิตร
ศรัณยูศรณ ศรประสิทธิ์
ศรัณย์พร เอกมั่นคงไพศาล
ศิลปกรรม
จิรัชยา หงษ์แก้ว
พัฒนพิศุทธิ์ ลาจอหอ
ผู้จัดการสำนักพิมพ์
มริดา ทิพย์รัตน์

ผู้จัดการโครงการสื่อสารความรู้
จิรัชยา เสดียรัตน์
เจ้าหน้าที่การตลาด
ธารรัตน์ เพ็ชรไผ่

บรรณาธิการ
ปกป้อง จันวิทย์
บรรณาธิการเล่ม
อภิรต มีเดช
ออกแบบปก
กิตติพล สักดานนท์
ออกแบบรูปเล่ม
จิรัชยา หงษ์แก้ว

จัดทำโดย

บริษัท บุ๊คสเคป จำกัด
เลขที่ 83/2 ซอยอารีย์สัมพันธ์ 1 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 09 2110 5501
email: bookscapethailand@gmail.com
facebook: www.facebook.com/bookscapethailand
twitter: www.twitter.com/bookscapethailand
website: www.bookscapethailand.com
instagram: www.instagram.com/bookscapethailand

จัดจำหน่าย

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้
เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260
โทรศัพท์ 0 2826 8000 โทรสาร 0 2826 8999
website: http://www.se-ed.com/

สำหรับสถาบันการศึกษา องค์กร หรือบุคคล ที่ต้องการสั่งซื้อหนังสือ
จำนวนมากในราคาสตพิเศษ โปรดติดต่อ สำนักพิมพ์บุ๊คสเคป
หมายเลขโทรศัพท์ 09-2110-5501
หรือ e-mail: bookscapethailand@gmail.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

เลนิน, วี. ไอ.

1917 ปฏิวัติรัสเซีย: สรรนิพนธ์เลนิน ณ กรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก กรุงเทพฯ: บุ๊คสเคป, 2566.
304 หน้า.

1. ปฏิวัติกับสังคมนิยม. I. ภาควิธี วีระศาสตร์พงษ์, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.

303.64

ISBN (e-book) 978-616-8339-21-3

Lenin 's texts were originally published in 1917.

Thai language translation copyright © 2023 by bookscape

ผลงานเขียนของ วี.ไอ. เลนิน ที่จัดสรรมาตีพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้ ตีพิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. 1917
แปลและจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยโดย บริษัท บุ๊คสเคป จำกัด ปี ค.ศ. 2023

สารบัญ

บทนำ

เลนิน 1917

ประกายไฟ ณ อรุณรุ่งแห่งการปฏิวัติสังคมนิยม

ณัฐนพ พลาหาญ

6

1917 ปฏิวัติรัสเซีย

สรณิพนธ์เลนิน ณ อรุณรุ่งแห่งปีปฏิวัติ

ภัทวดี วีระภาสพงษ์ แปล

1. จดหมายจากแดนไกล

ฉบับที่หนึ่ง ขั้นตอนแรกของการปฏิวัติครั้งนี้

48

2. การกิจของชนชั้นกรรมาชีพในการปฏิวัติครั้งนี้
(“บทสนทนาเดือนเมษายน”)

78

3. ภัยพิบัติกำลังตั้งเค้าและวิธีการรับมือ

92

4. คำตามพื้นฐานประการหนึ่งของการปฏิวัติ

168

5. พรรคบอลเชวิคต้องยึดอำนาจ

184

6. ลัทธิมาร์กซ์กับการก่อการยึดอำนาจ

190

7. การกิจของการปฏิวัติ

202

8. วิกฤตการณ์มาถึงจุดสูงมาแล้ว

222

9. คำแนะนำจากผู้สังเกตการณ์

240

10. จดหมายถึงสหาย

246

**11. การประชุมสภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกร
และทหารแห่งกรุงเปโตรกราด**

282

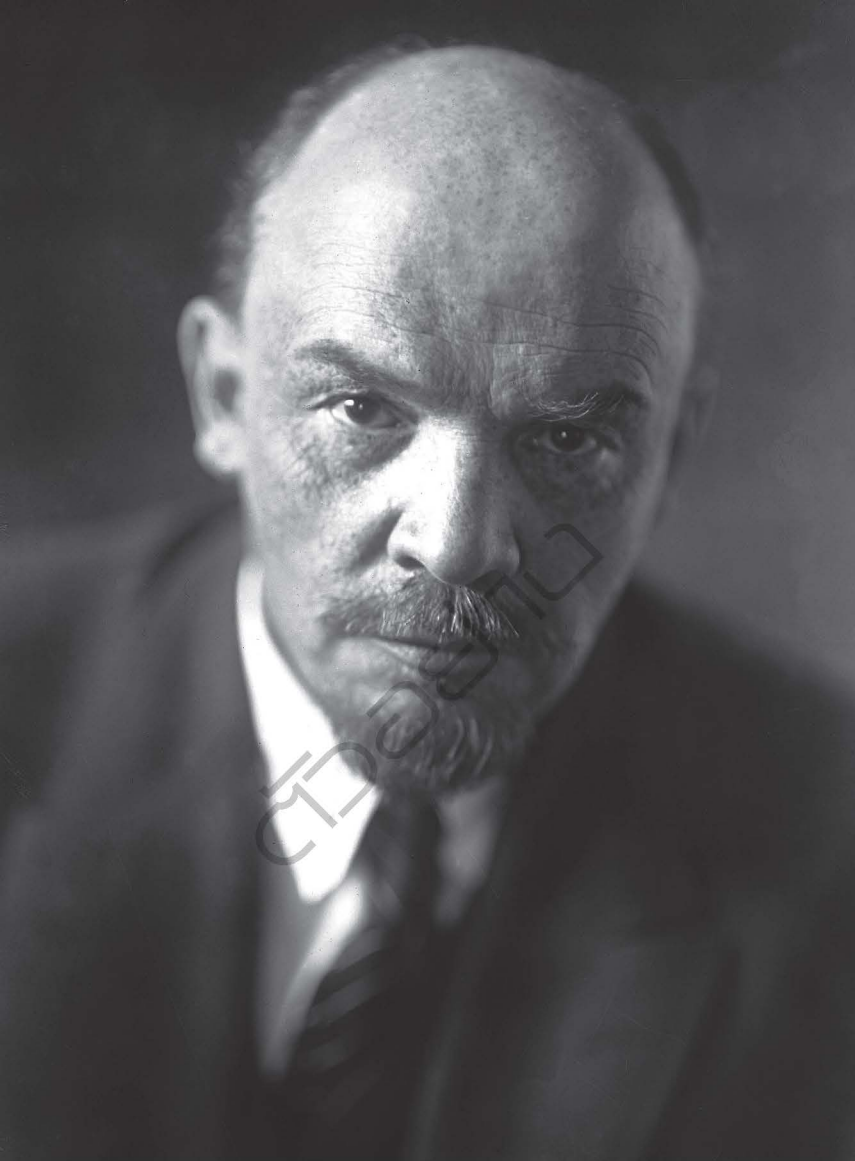
ลำดับเหตุการณ์ปฏิวัติรัสเซีย

288

บันทึกการออกแบบ

กิตติพล สรีคานนท์

298

ภาพถ่ายวลาดิมีร์ เลนิน เดือนกรกฎาคม 1920 โดยปาเวล จูคอฟ
ที่มา: Wikimedia Commons

บทนำ

เลนิน 1917

ประกายไฟ ณ อรุณรุ่งแห่งการปฏิวัติสังคมนิยม

ณัฐพงษ์ พลหาญ

การปฏิวัติสังคมนิยม 1917 ในรัสเซียถือเป็นเหตุการณ์
การเมืองสะเทือนโลก

ในขณะนั้นโลกยังไม่รู้จักรัฐรูปแบบอื่นนอกจาก
ระบอบกษัตริย์ในหลากหลายรูปแบบและระบอบสาธารณรัฐ
โลกอยู่ในช่วงความขัดแย้งของรัฐจักรวรรดินิยมต่าง ๆ ที่ทรง
อำนาจอันนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และที่สำคัญคือโลกกำลัง
ถูกรอบล้อมด้วยระบอบทุนนิยมที่แผ่ขยายไปทุกหัวระแหงอันเป็น
ผลจากการล่าอาณานิคมในช่วงศตวรรษก่อนหน้า

1917 เป็นปีที่รัสเซีย มหาอำนาจทุนนิยมของยุโรป
และของโลก มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองระดับพลิกฟ้าคว่ำ
แผ่นดินถึงสองครั้ง ครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ เป็นการโค่นล้ม
ระบอบกษัตริย์ที่ดำรงอยู่คู่รัสเซียมายาวนานกว่าพันปี ครั้งที่สอง
ในเดือนตุลาคม คือการปฏิวัติสังคมนิยม อันเป็นหมุดหมาย
สำคัญยิ่งของประวัติศาสตร์โลกสมัยใหม่ เนื่องจากการสถาปนารัฐ
สังคมนิยมถือเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนบนโลกใบนี้

การปฏิวัติสังคมนิยมส่งผลเขย่าโลกเนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ ประการแรก ขณะนั้นโลกอยู่ภายใต้สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศหลักท่ามกลางความขัดแย้งอย่างรัสเซียย่อมส่งผลต่อสถานการณ์ในแนวหน้าของหลายประเทศที่กำลังต่อสู้เพื่อชัยชนะและความอยู่รอด ประการที่สอง รัสเซียเป็นประเทศที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจในยุโรปอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรัสเซียย่อมส่งผลต่อความมั่นคงในทวีปยุโรปโดยตรง และประการสุดท้าย การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงการปกครองดังที่ยุโรปเคยเผชิญ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบเศรษฐกิจจากทุนนิยมที่คุ้นเคยทั่วโลกไปสู่สังคมนิยมเต็มรูปแบบ ซึ่งในขณะนั้นมักถูกมองว่าเป็นไปได้แค่เพียงทฤษฎี และถูกนำมาปรับใช้ในโลกทุนนิยมอย่างจำกัดความเป็นไปได้นี้เกิดขึ้นในโลกความเป็นจริงได้ผ่านการเติมพลังทางความคิดเพื่อขับเคลื่อนการปฏิวัติของผู้นำทางอุดมการณ์คนสำคัญ นั่นคือ

“วลาดีมีร์ เลนิน” (Vladimir Lenin) นักคิดนักเขียนฝ่ายซ้าย นักปฏิวัติ นักการเมือง ผู้นำรัฐสังคมนิยมแห่งแรกของโลกอย่างโซเวียตรัสเซีย (1917-1924) และสหภาพโซเวียต (1922-1924)

เส้นทางสู่นักปฏิวัติ

"เลนิน" เป็นนามแฝงของวลาดีมีร์ อิลลิช อุลยานอฟ (Vladimir Ilyich Ulyanov) เกิดเมื่อวันที่ 10 (22)¹ เมษายน 1870 เขาเป็นสมาชิกครอบครัวขุนนางในมณฑลซิมบิร์สค์ (Simbirsk) (ปัจจุบันคือรัฐอุลยานอฟสค์) เป็นบุตรคนที่ 4 จากพี่น้อง 8 คนของอิลยานีโคลาเยวิช อุลยานอฟ (Ilya Nikolaevich Ulyanov) ผู้ตรวจการโรงเรียนชั้นพื้นฐานประจำมณฑลซิมบิร์สค์ และมารียา อเล็กซานดรอฟนา อุลยานโนวา (Mariya Aleksandrovna Ulyanova)

ตัวของอิลยา อุลยานอฟ เป็นคนรักเขียนที่เคร่งศาสนา และสนใจด้านการศึกษาและส่งเสริมให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ต่าง ๆ จนสุดท้ายได้เป็นผู้ตรวจการโรงเรียนชั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงเทียบเท่านายทหารยศพลตรี อิลยาเสียชีวิตในปี 1886 ที่มณฑลซิมบิร์สค์ ส่วนมารียา อุลยานโนวา เป็นคนเชื้อสายเยอรมันอพยพตระกูลบลังก์ (Blank) เกิดและเติบโตแบบลูเธอรันในเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก ทำหน้าที่ภรรยาและต่อมาก็ดูแลบุตรทั้งแปดคน

มารียามีชีวิตเห็นบุตรชายและบุตรสาวกลายเป็นนักปฏิวัติสังคมนิยมพร้อมกันเกือบทั้งหมดและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของพวกเขาแม้เป็นคนเคร่งขรึมนิยมประเพณีมาแต่เดิมก็ตาม เธอเสียชีวิตในปี 1916 ที่กรุงเปโตรกราด

ภูมิหลังของบิดามารดาและครอบครัวที่ไม่ลำบากนักหล่อหลอมให้เลนินและพี่น้องเป็นคนรักการศึกษา พี่ชายของเขา อเล็กซานเดอร์ อิลลิช อุลยานอฟ (Aleksander Ilyich Ulyanov)

ได้โอกาสไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก และในช่วงเวลานี้เองได้เริ่มเข้าร่วมกลุ่ม เจตจำนงแห่งประชาชน (People's Will) กลุ่มฝ่ายซ้ายหัวรุนแรงที่มุ่งจะเปลี่ยนระบอบการปกครองด้วยการวางแผนสังหารซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 3 ในวันที่ 1 (13) มีนาคม 1887 ซึ่งเป็นวันครบรอบ 6 ปีการลอบสังหารซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 อดีตกษัตริย์ผู้พ่อ แต่แผนการล้มเหลวและผู้ออกการถูกจับ

อเล็กซานเดอร์ อุลยานอฟ หนึ่งในผู้ออกการถูกตัดสินให้ประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ เหตุการณ์ดังกล่าวขับเคลื่อนให้วลาดีมีร์ เลนิน ที่กำลังศึกษาอยู่ที่ซิมบิร์สค์สนใจการต่อสู้กับอำนาจรัฐเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเมืองที่เกิดขึ้นเป็นจริงได้ นาเดซดา คอนสตันตินอฟนา ครุปสกายา (Nadezhda Konstantinovna Krupskaya) ภรรยาของวลาดีมีร์ เลนิน กล่าวไว้ในบันทึกความทรงจำที่ต่อมาตีพิมพ์ในยุคมัยไซเวียตว่า “... สะดากกรรมของพี่ชายได้ทำให้จิตใจของเขาแหลมคมขึ้น เป็นคนที่คิดอย่างสงบและรอบคอบเป็นอย่างยิ่ง ความสามารถในการเผชิญความเป็นจริงตรงหน้าโดยไม่เบี่ยงเบนไปจากถ้อยคำหรือสิ่งบดบังใดๆ ทำให้เขาเป็นคนที่ตั้งคำถามกับทุกสิ่งอย่างจริงจัง ...”²

เลนินซืบทอดอุดมการณ์ฝ่ายซ้ายเมื่อเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยคาซาน เริ่มทำกิจกรรมในขบวนการนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยจนโดนไล่ออก จากนั้นก็ย้ายตามครอบครัวไปอยู่เมืองซามารา ระหว่างที่อยู่คาซานและซามารา เลนินได้เข้าร่วมกลุ่มศึกษาทางการเมืองของนิโคไล เบฟกราโฟวิช

เฟโดเซเยฟ (Nikolai Evgrafovich Fedoseev) ซึ่งเป็นนักคิดมาร์กซิสต์คนแรกๆ ของรัสเซีย

เมื่อมารดาของเลนินพยายามจะให้เขาออกห่างจากลัทธิสังคมนิยมโดยส่งไปอยู่ฟาร์มของครอบครัวในเมืองซามารา เขาก็ไปพร้อมกับกลุ่มศึกษาทางการเมืองฝ่ายซ้ายของนักคิดฝ่ายซ้ายอีกคนในขณะนั้นคืออเล็กเซย์ ปาฟโลวิช สเกลียเรนโก (Aleksey Pavlovich Sklyarenko)

ระหว่างนี้เขาได้รับอิทธิพลอย่างยิ่งจากการตีความสังคมนิยมและมาร์กซิสต์ของเกออร์กี วาเลนตินอวิช เปลฮานอฟ (Georgiy Valentinovich Plekhanov) ซึ่งต่อมาได้รับยกย่องเป็นบิดาแห่งสังคมนิยมรัสเซีย ฐานความคิดของเขาที่ว่า การปฏิวัติสังคมนิยมจะเริ่มต้นได้ก็ด้วยการจัดตั้งกรรมกรในเมืองเป็นหลัก มิใช่การพัฒนาจากสังคมนเกษตรกรรมก็เกิดขึ้นในช่วงนี้เอง^๑

ต่อมาเลนินก็ได้เรียนทางไกลผ่านการศึกษาด้วยตนเอง และสอบผ่านได้รับวุฒิปริญญาตามกฎหมายของมหาวิทยาลัยเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กในปี 1890 จากนั้นเริ่มทำงานเป็นทนายในซามารา ก่อนย้ายไปอยู่ที่กรุงเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก

การไปอยู่กรุงเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กเป็นโอกาสให้เลนินได้สัมผัสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในเมืองขนาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในยุโรป ขณะนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดดในจักรวรรดิรัสเซียทำให้ธุรกิจต่างๆ ต้องการกำลังคนเกิดการอพยพของบรรดาอดีตทาสติดที่ดินที่ยากจนเข้ามาสู่เมืองใหญ่ เพื่อแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

ระบบทาสติดที่ดิน (serfdom) ในรัสเซียเป็นระบบที่กำหนดให้ทาสติดที่ดิน (serf) ถือเป็นทรัพย์สินติดที่ดินของชนชั้นขุนนางและชนชั้นสูงโดยไม่สามารถย้ายออกจากที่ดินได้ หากเจ้าของที่ไม่อนุญาต ระบบนี้ถูกยกเลิกในปี 1861 โดยซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 2 แห่งรัสเซีย แต่กระนั้นก็ได้ไม่เป็นการยกเลิกอย่างเด็ดขาดเพื่อรักษาอิทธิพลของชนชั้นผู้ครองที่ดิน และทาสติดที่ดินยังต้องจ่ายเงินเพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินของเจ้าของที่ดิน

นอกจากนี้ทาสติดที่ดินยังต้องจ่ายเงินค่าไถ่ตัวแก่รัฐบาล ซึ่งจ่ายให้เจ้าของที่ดินเป็นค่าชดเชยความเสียหายในจำนวนที่สูงมากเสียจนทั้งชีวิตก็ไม่สามารถหาเงินมาจ่ายได้จนหมด⁴ อย่างไรก็ตาม การได้รับสิทธิอิสระก็ทำให้บรรดาคนเหล่านี้สามารถย้ายที่อยู่อาศัยได้และเริ่มเข้ามาอาศัยตามเมืองใหญ่ ในช่วงเดียวกับที่อุตสาหกรรมในรัสเซียกำลังพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ทำให้รัสเซียเกิดชนชั้นแรงงานในอุตสาหกรรมตามเมืองใหญ่ขึ้นมา

ขณะนั้นเลนินยังคงทำงานเป็นทนาย แต่ก็เริ่มตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างลับๆ เขาเดินทางไปนอกประเทศครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม 1895 เพื่อพบปะกับนักเคลื่อนไหวสังคมนิยมชาวรัสเซียและชาวต่างประเทศในยุโรป ทั้งเกออร์กี เปเลฮานอฟ หรือพอล ลาฟาร์ก (Paul Lafargue) และภรรยาของเขา ลอรา มาร์กซ์ (Laura Marx) บุตรสาวของคาร์ล มาร์กซ์ เป็นต้น

แต่ในช่วงปลายปี เลนินซึ่งกลับมายังเซนต์ปีเตอ์สเบิร์กก็ถูกจับขัง และในปี 1897 ก็ถูกเนรเทศไปยังมณฑลเยนิสกี

(Yenisei Governorate) มณฑลที่ใหญ่ที่สุดในเขตไซบีเรีย ช่วงนี้เองที่เขาต้องแต่งงานกับนาเดซดา ครุปลกายา เพื่อนร่วมอุดมการณ์ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเขาแล้วตามธรรมเนียมคริสต์ออร์ทอดอกซ์ ซึ่งถือเป็นการแต่งงานแบบเดียวที่ทางการยอมรับในขณะนั้น เพื่อที่ครุปลกายาจะสามารถใช้ชีวิตอยู่กินกับเขาได้ แม้ว่าทั้งคู่ไม่ได้นับถือพระเจ้าก็ตาม

ในช่วงที่ถูกเนรเทศนี้เอง เลนินเริ่มผลิตงานวิเคราะห์สังคมจำนวนมากออกมา งานที่โด่งดังที่สุดคือ *พัฒนาการของทุนนิยมในรัสเซีย* (*The Development of Capitalism in Russia*) นอกจากนี้ยังได้ช่วยเหลืองานด้านกฎหมายให้กับนักโทษเนรเทศด้วยกันอีกด้วย⁵

เมื่อพ้นโทษในปี 1900 เลนินได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยที่เมืองปสคอฟ (Pskov) เมืองขนาดกลางใกล้กับเอสโตเนียและลัตเวีย ในปัจจุบัน ก่อนหน้านั้นในปี 1898 ผู้แทนกลุ่มสังคมนิยมจำนวนหนึ่งในเซนต์ปีเตอส์เบิร์กและเมืองคีฟ (Kyiv ปัจจุบันเป็นเมืองหลวงของยูเครน) รวมถึงกลุ่มของเลนิน ได้รวมตัวกันที่นครมินสค์ (Minsk ปัจจุบันเป็นเมืองหลวงเบลารุส) เพื่อจัดตั้งพรรคแรงงานสังคมนิยมประชาธิปไตยรัสเซีย (Russian Social Democratic Labour Party - RSDLP)

ภายหลังการประชุมไม่นานผู้ร่วมการประชุมครั้งนี้เกือบทั้งหมดก็ถูกตำรวจจับ แม้จะยังไม่มีการจัดตั้งพรรคอย่างเป็นทางการก็จะลักษณะ แต่เมื่อเลนินพ้นโทษเขาและเพื่อนคนอื่นๆ ก็เริ่มติดต่อกัน จนปี 1900 ในเมืองปสคอฟ เลนินเป็นหัวหอกในการ

РОССІЙСКАЯ СОЦІАЛЪ-
ДЕМОКРАТИЧЕСКАЯ
РАБОЧАЯ ПАРТІЯ

No. 1

НАСУЩНЫЯ ЗАДАЧИ НАШЕГО ДВИЖЕНІЯ

[illegible][illegible]

История всего русского социализма привнесла на тому, что такой его насущной задачей оказалась борьба против самодержавного правительства, аполитичности политического строя. Такие социалистические движения контрреволюционеры, так сказать, не борются со самодержавием. С другой стороны история показала, что из России оторванности социализма

[illegible]

Содействовать политическому развитию и политической организации рабочего класса — наша главная и основная задача. Всякое, кто отодвигает эту задачу на второй план, кто не подчиняет ей все остальные задачи и отдельные приёмы борьбы, тот становится на ложный путь и наносит серьёзный вред движению.

[illegible][illegible][illegible]

„Из искры возгорится пламя!“ ...
Отвѣтъ декабристовъ Пушкину

No 1.

... в России живого и честного. И только тогда исполнится великое пророчество русского рабочего-революционера, г-на Аленского: «поднимется кулакист рука миллионов рабочего люда, и армо деспотизма, огражденное солдатскими тыками, разлетится в прах!»

ВИЛЬГЕЛЬМЪ ЛИБКНЕХТЪ

[illegible]

Вопрос о пути развития экономики, проблемный для многих государств, особенно остро встал перед СССР в послевоенные годы. В это время встал вопрос о развитии экономики страны, о ее пути развития в социалистическом обществе. Препятствием к этому являлось то, что в СССР существовали монопополюсные предприятия, которые не могли развиваться в социалистическом обществе. В это время встал вопрос о развитии экономики страны, о ее пути развития в социалистическом обществе. Препятствием к этому являлось то, что в СССР существовали монопополюсные предприятия, которые не могли развиваться в социалистическом обществе.

[illegible]

ตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ *อิสกรา (Iskra)* หรือแปลเป็นไทยได้ว่า *ประกายไฟ* เพื่อเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ความคิดสังคมนิยม

เลนินให้คุณค่ากับหนังสือพิมพ์อย่างมากในฐานะสื่อที่ช่วยเผยแพร่อุดมการณ์ความคิดไปสู่สังคมวงกว้าง การเคลื่อนไหวและความขัดแย้งต่างๆ ทางความคิดของเขาและเพื่อนร่วมพรรค รวมถึงความขัดแย้งกับลัทธิอื่นๆ ที่ปรากฏขึ้นในรัสเซียเป็นจำนวนมากช่วงศตวรรษที่ 19 ล้วนแต่ได้รับการถ่ายทอดและถกเถียงผ่านหนังสือพิมพ์

งานเขียนของเลนินในหนังสือ *1917 ปฏิวัติรัสเซีย* เล่มนี้ ล้วนมีที่มาจากการตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้น สิ่งแรกที่เลนินลงมือทำเมื่อมีความขัดแย้งและแตกหักกับใครก็ตามคือ สรรหาสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีความคิดคล้ายตามกันเพื่อถ่ายทอดความคิดของเขาไปสู่สังคมวงกว้างอย่างรวดเร็วที่สุด

หนังสือพิมพ์ในขณะนั้นมีบทบาททางความคิดในหมู่ผู้มีการศึกษาและเป็นสื่อราคาถูกที่เข้าถึงง่าย กลุ่มการเมืองต่างๆ มักจัดตั้งหนังสือพิมพ์เป็นหลัก (ซึ่งถูกกฎหมายบ้าง ไม่ถูกกฎหมายบ้าง) เพราะการจัดตั้งพรรคการเมืองและการรณรงค์ทางการเมืองทุกประการยังคงผิดกฎหมายในรัสเซียจนกระทั่งปี 1905⁶

เลนินกล่าวถึงคุณค่าของหนังสือพิมพ์ในการรณรงค์เพื่อปฏิวัติในบทความ *เราจะเริ่มตรงไหนดี (Where to start?)* ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ *อิสกรา* ในเดือนพฤษภาคม 1901 ต่อมาแวดวงวารสารศาสตร์ในรัสเซียถือว่าถ้อยคำดังกล่าวเป็นทฤษฎี

วารสารศาสตร์แบบเลนิน ความว่า “... บทบาทของหนังสือพิมพ์ ไม่ได้จำกัดแค่เพียงการเผยแผ่ความคิด การศึกษาทางการเมือง หรือการมีส่วนร่วมของพันธมิตรทางการเมืองอย่างเดียว หนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นเพียงผู้โฆษณาชวนเชื่อมวลชนหรือผู้ปลุกปั่นมวลชน แต่ยังต้องเป็นผู้จัดตั้งมวลชนด้วย ...”⁷

อนึ่ง หลังจากช่วงดังกล่าวเลนินได้ออกเดินทางไปยังต่างประเทศอีกครั้ง ในปี 1901 ในนิตยสาร ซาเรีย (Zarya) หรือ รุ่งอรุณ เลนินได้ตีพิมพ์บทความ *สภาพปฏิกิริยาวิจารณ์ว่าด้วยปัญหาการเกษตร ตอนที่ 1 (Monsieur Critics on agricultural problem)* ซึ่งต่อมาได้ตีพิมพ์ตอนต่อเนื่องในชื่อ *ปัญหาการเกษตร และบทวิจารณ์มาร์กซ์ (Agricultural problem and critics of Marx)* ในบทความตอนที่ 1 เป็นครั้งแรกที่เขาใช้นามแฝงว่า “เลนิน”

ในระหว่างไปต่างประเทศ เลนินและสหายได้เริ่มจัดตั้งกิจกรรมของหนังสือพิมพ์ *อิสกรา* และกลุ่มการเมืองของพรรคในยุโรป ในปี 1902 มีการตีพิมพ์หนังสือออกมาอีกเล่มที่กลายเป็นคัมภีร์ของนักปฏิวัติสังคมนิยมจำนวนมากในเวลาต่อมาชื่อว่า *เราจะทำอะไรกันดี (What is to be done?)* โดยตั้งชื่อตามนิยายเรื่องโปรดของเขาที่แต่งโดยนักเขียนฝ่ายซ้ายรัสเซียในกลางศตวรรษที่ 19 นิโโคไล กาฟริโลวิช เชร์เนียเชฟสกี (Nikolai Gavrilovich Chernyshevsky) ซึ่งมีเนื้อหาว่าด้วยผู้หญิงที่อยากเป็นอิสระจากชีวิตครอบครัวยึดตามธรรมเนียมออร์ทอดอกซ์ดั้งเดิมและทำมาหาเลี้ยงตัวเองได้โดยเสรีและมีสิทธิที่เท่าเทียมกับผู้ชาย

เนื้อหาในเล่มได้กล่าวถึงแนวทางการต่อสู้ของชนชั้นกรรมกรที่ไม่ควรจำกัดแต่การเรียกร้องค่าแรงและสวัสดิการ แต่ต้องจัดตั้งกลุ่มการเมืองที่เป็นระบบเพื่อต่อสู้กับระบอบทุนนิยมที่เป็นอยู่ เลนินได้ยืนยันความคิดเรื่องการสร้างพรรคที่เข้มแข็งและมีวินัย มีสมาชิกในวงจำกัดในการทำงาน และทำงานอย่างไม่แบ่งแยกชนชาติ ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของแกนนำพรรคอีกคนคือยูลิส โอสิปวิช มาร์ตอฟ (Julius Osipovich Martov) ซึ่งมองว่าควรขยายฐานสมาชิกของพรรคออกไปให้มากขึ้น จนถึงการสร้างแนวร่วมของพรรคด้วย

ความแตกต่างในการดำเนินงานของพรรคกลายเป็นประเด็นในการประชุมพรรคครั้งที่ 2 ในปี 1903 ที่กรุงบรัสเซลส์ และลอนดอน และจบลงด้วยชัยชนะของฝั่งเลนินซึ่งต่อมาถูกขนานนามว่าเป็นเสียงส่วนใหญ่หรือบอลเชวิค (Bolshevik) ขณะที่ฝั่งของมาร์ตอฟกลายเป็นเสียงส่วนน้อยหรือเมนเชวิค (Menshevik)^๘

อนึ่ง ความแตกแยกระหว่าง “บอลเชวิค” และ “เมนเชวิค” แม้จะเกิดในพรรคเดียวกันแต่ก็เป็นความแตกแยกที่จะไม่มีวันสมานได้อีก แม้ผ่านการปฏิวัติสังคมนิยม 1917 มาแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ การฝึกฝนเมนเชวิคยังเป็นหนึ่งในข้อกล่าวหาที่โยเซฟ สตาลิน ใช้ปราบปรามมิตรสหายที่เคยร่วมปฏิวัติและศัตรูทางการเมืองทั้งหมดในการปราบปรามครั้งใหญ่ (The Great Purge) ในช่วงทศวรรษ 1930 ซึ่งทำให้สตาลินและรัฐโซเวียตกลายเป็นเผด็จการใต้บุคคลเดียวอย่างเต็มตัว

เมื่อเหวดตากจากฟ้า: การก่อตัวของคลื่นปฏิวัติในรัสเซีย

ในปี 1904-1905 จักรวรรดิรัสเซียทำสงครามกับญี่ปุ่นเพื่อแย่งชิงอิทธิพลในแมนจูเรีย และจบลงด้วยความพ่ายแพ้อย่างย่อยยับของมหาอำนาจยุโรปอย่างรัสเซีย สงครามครั้งนี้นอกจากนำพาความอับอายมาสู่ชนชั้นปกครองรัสเซียและสันตะเถื่อนสถานะของจักรวรรดิอันยิ่งใหญ่แล้ว ยังนำพาความทุกข์ยากมาสู่ประชาชนมหาศาล แม้สงครามจะอยู่ห่างจากเมืองหลวงไปอีกซีกโลกหนึ่งก็ตาม

ผู้คนเริ่มออกมาประท้วงรัฐบาลจนกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา จนกระทั่งในเดือนมกราคม 1905 มีขบวนถวายฎีกา นำโดยพระเกออร์กี อปอลโลโนวิช กาปอน (Georgy Apollonovich Gapon) แกนนำกลุ่มกรรมกรใหญ่ในนาม *ที่ประชุมกรรมกรโรงงานรัสเซียในเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก* ซึ่งเรียกร้องชีวิตที่ดีขึ้น เรียกร้องสภาและรัฐธรรมนูญ โดยนำขบวนเคลื่อนจากโรงงานต่าง ๆ นอกเมืองไปที่พระราชวังฤดูหนาวกลางเมืองหลวง

ตำรวจปราบปรามฝูงชนได้ยิงผู้ประท้วงเสียชีวิตจำนวนมากในบริเวณถนนเนียฟสกีกลางเมืองและประตูนาร์วาทางตอนใต้ของเมืองซึ่งเชื่อมย่านอุตสาหกรรมเข้ากับตัวเมือง เป็นที่มาของเหตุการณ์ "อาทิตย์เลือด" (Bloody Sunday) สร้างความไม่พอใจต่อซาร์เป็นไฟลามทุ่งไปทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว จากความไร้ประสิทธิภาพของราชบัลลังก์และรัฐบาล

ความย้อนแย้งในเรื่องนี้คือพระเกออร์กี กาปอน เป็นสายของตำรวจที่จัดตั้งองค์กรกรรมกรเพื่อให้ออกมาเคลื่อนไหว

ในวงจำกัด ไม่เข้าไปรวมกลุ่มกับพวกหัวรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นดอกเห็ดในขณะนั้น กรรมการที่เข้าร่วมประท้วงคือคนเชื้อชาติรัสเซียที่ศรัทธาในศาสนจักรและชาร์ด้วยซ้ำ โดยเชื่อมั่นว่าชาร์เป็นตัวแทนพระเจ้าที่จะตอบสนองต่อข้อเรียกร้องเพื่อยุติความทุกข์ยากของผู้คน

ในขบวนประท้วงนอกจากการชูป้ายประท้วงแล้วยังมีการชูข้อความ “พระเจ้าโปรดคุ้มครองชาร์” และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีรัสเซียไปพร้อมกันด้วย ข้อเรียกร้องดังกล่าวสำหรับกาปอนและกรรมการที่ร่วมร่างกันมองว่าไม่ได้มีลักษณะที่หัวรุนแรงเกินไปนัก แต่หลังจากเหตุการณ์นี้ทำให้คนจำนวนมากสิ้นศรัทธาในสถาบันกษัตริย์และระบอบการปกครองของจักรวรรดิไปโดยสิ้นเชิง การประท้วงขยายตัวไปทั่วประเทศและเพิ่มข้อเรียกร้องขึ้นอีกหลายประเด็นตามท้องถิ่นต่างๆ

ชาร์ต้องยอมประนีประนอมผ่าน *แถลงการณ์เดือนตุลาคม (October Manifesto)* ซึ่งออกในเดือนตุลาคม 1905 โดยสัญญาว่าจะแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีสภาจากการเลือกตั้งคือสภาดูมา (ซึ่งส่วนใหญ่ยังเป็นชนชั้นสูง) รวมถึงอนุญาตให้มีการประท้วงและเคลื่อนไหวทางการเมืองและรับประกันสิทธิเสรีภาพทางความคิดอย่างเป็นทางการ แต่สภานี้ก็มีอำนาจไม่มากนัก เพราะแม้มีอำนาจร่างกฎหมายแต่ชาร์ก็มีสิทธิปฏิเสธกฎหมายและอำนาจแต่งตั้งรัฐบาลยังคงเป็นของชาร์อยู่ ชาร์เองมีสิทธิยุบสภาได้ตามใจชอบอีกด้วย^๑

การปฏิวัติ 1905 ในความเห็นของเลนินดังที่จะได้อ่านกันในหนังสือเล่มนี้มองว่าเป็นการปฏิวัติรัสเซียครั้งแรก แม้การปฏิวัตินี้ดังกล่าวจะจบลงด้วยการที่ซาร์ยังคงอยู่ก็ตาม แต่ก็เสมือนเป็นการซ้อมปฏิวัติใหญ่ที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

เลนินได้กลับมาที่กรุงเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กระยะสั้นๆ ในปี 1905 ก่อนที่การยุบสภาตุลาในเดือนเมษายน 1906 โดยซาร์และการปราบปรามกลุ่มลัทธิการเมืองหัวรุนแรงของตำรวจจะทำให้เลนินต้องอพยพลี้ภัยอีกรอบในหลายเมืองในยุโรปและร่วมการประชุมของกลุ่มสังคมนิยมชาติต่างๆ รวมถึงการประชุมของคอมมิวนิสต์สากลที่สองในกรุงโคเปนเฮเกนในปี 1910

อย่างไรก็ตาม เขายังคงติดตามสถานการณ์ในรัสเซียอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำแก่สมาชิกสภาตุลาที่สังกัดกลุ่มบอลเชวิคในการทำกิจกรรมต่างๆ ในสภาแม้ผู้แทนจากฝั่งชนชั้นกรรมกรและชาวนาจะมีจำนวนเพียงน้อยนิดอันเนื่องจากการเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งของซาร์ที่กำหนดสัดส่วนการเลือกผู้แทนในสภาโดยให้ชนชั้นสูงมีสิทธิเลือกผู้แทนเข้าสภามากที่สุด

ในปี 1914 รัสเซียเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งอันเป็นความขัดแย้งระหว่างชาติต่างๆ ในยุโรปภายหลังการสิ้นพระชนม์ของมกุฎราชกุมารของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการีโดยน้ำมือนักฆ่าชาวเซอร์เบียในนครซาราเยโว เมืองของชาวบอสเนีย รัสเซียเข้าอยู่ในฝั่งที่สนับสนุนเซอร์เบียร่วมกับอังกฤษและฝรั่งเศส เซอร์เบียมีสถานะพิเศษในความสัมพันธ์กับรัสเซียมาตลอดเนื่องด้วยเป็นชาติสลาวิกที่นับถือศาสนาคริสต์ออร์ทอดอกซ์เช่นเดียวกับ

รัสเซีย ขณะที่ฝั่งออสเตรีย-ฮังการีและเยอรมนีรวมกันเป็นฝั่งมหาอำนาจกลาง

ขณะที่เกิดสงคราม เลนินอยู่ที่สวิตเซอร์แลนด์ซึ่งเป็นชาติเป็นกลาง เขาเห็นว่าสงครามนี้คือการต่อสู้ของบรรดาชาติจักรวรรดินิยม และประณามกลุ่มสังคมนิยมในเยอรมนีและชาติต่าง ๆ ที่สนับสนุนสงครามว่าเป็นผู้ทรยศ ดังที่กล่าวว่า “เราได้เห็นกันในตอนนี่ว่า ในทุกประเทศบนโลก กลุ่มองค์กรสังคมนิยมและกรรมกรได้แตกเป็นสองส่วน คือกลุ่มเล็ก กลุ่มผู้นำ องค์กรย่อย และเจ้าหน้าที่ซึ่งทรยศสังคมนิยมและหนีไปอยู่กับพวกรัฐบาล อีกกลุ่มคือมวลชนกรรมกรผู้มีความตระหนักรู้ทางชนชั้น ซึ่งยังคงรวมกำลังเพื่อต่อสู้กับสงครามและต่อสู้เพื่อการปฏิวัติชนชั้นกรรมมาชีพ”¹⁰

สงครามโลกครั้งที่หนึ่งถือเป็นช่วงเวลาแห่งความอ่อนไหวของหลายชาติรวมถึงรัสเซียด้วย และเป็นปัจจัยสำคัญสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากของรัสเซียในปี 1917 เมื่อมีการปฏิวัติถึงสองครั้ง อันเป็นช่วงเวลาที่จะตัดสินชะตาของรัสเซียและของโลกในอีกหลายปีให้หลัง

**เมื่อคนธรรมดาพร้อมจะสร้างสวรรค์: ยามสถานการณ์
สูกองมพร้อมปฏิบัติ**

หนังสือ 1917 ปฏิวัติรัสเซีย เล่มนี้เป็นบทบันทึกความคิดของเลนินต่อสถานการณ์ในช่วงที่แหลมคมและอ่อนไหวที่สุดช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์รัสเซีย นั่นคือปี 1917 อันเป็นช่วงสุดท้ายของ

สงครามโลกครั้งที่หนึ่งซึ่งจักรวรรดิรัสเซียเข้าร่วมในนามชาติสัมพันธมิตรที่ต่อต้านจักรวรรดิปรัสเซียและจักรวรรดิออตโตมัน

สถานการณ์ของซาร์และชนชั้นนำรัสเซียในขณะนั้นตกอยู่ในสภาวะลำบากทั้งภายในและภายนอกประเทศ ภายในประเทศเกิดภาวะข้าวขาดแคลนมากแหว่ง สงครามไม่ได้จบลงเร็วอย่างที่คาดหวังเมื่อเริ่มสงครามในปี 1914 แสดงให้เห็นว่าจักรวรรดิรัสเซียเมื่อมองจากภายในนั้นอ่อนแอเหลือเกิน

ขณะที่ภายนอกประเทศรัสเซียเผชิญพหุจากสงครามในแนวรบกับปรัสเซียและตุรกี เนื่องจากกองทัพจักรวรรดิที่ไม่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาทางวิทยาการการทหารและการระดมพลที่เป็นไปอย่างเชื่องช้า ยิ่งซ้ำเติมสถานการณ์ในประเทศที่ผู้คนเหนื่อยหน่ายจากสงครามเข้าไปอีก และทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญในวันสตรีสากล ตรงกับวันที่ 23 กุมภาพันธ์ (8 มีนาคม) 1917

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่งนั้นสตรีเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในกิจการต่าง ๆ ของรัสเซียโดยเฉพาะในเมืองหลวงอย่าง “กรุงเปโตรกราด” ที่ถูกเปลี่ยนชื่อใหม่ในช่วงสงครามเพื่อสะท้อนความคิดชาตินิยมรัสเซีย ขณะนั้นผู้ชายส่วนใหญ่ต้องออกไปรบที่แนวหน้าทั้งสิ้น ผู้หญิงจึงประจำการทั้งในโรงงานผลิตอาวุธ โรงงานอุตสาหกรรมหนักต่าง ๆ รวมถึงการค้าขายและการเกษตร

การเดินขบวนเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงจำนวนมากในวันสตรีสากลในปี 1917 จึงไม่ได้มุ่งเป้าไปที่ความเท่าเทียมทางเพศแบบธรรมดาในช่วงเวลาที่สิทธิแรงงานหญิงยังคงเลวร้าย

อย่างมากเท่านั้น แต่ยังเรียกร้องให้มีการปรับปรุงภาวะการทำงานที่ลำบากแร้นแค้น แก้ไขความอดอยากในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเกิดภาวะข้าวยากหามาแพงและการปล้นสะดมร้านค้าจนเป็นปกติ

การประท้วงเริ่มในโรงงานหลายๆ แห่งซึ่งส่วนมากมีผู้หญิงเป็นแรงงานสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงงานผลิตออฟซึ่งเป็นโรงงานผลิตอาวุธและเครื่องจักรกลนอกเมือง¹¹ การประท้วงขยายตัวไปอย่างรวดเร็วในเวลาไม่กี่วันเสมือนความคับแค้นและความทุกข์ยากที่บีบอัดมายาวนานถึงขีดสุดจนระเบิดออก จุดหมายในการประท้วงที่กระจายตัวไปอย่างรวดเร็วและไร้การควบคุมนั้นพัฒนาจากการเรียกร้องเรื่องคุณภาพชีวิตธรรมดา กลายเป็นการขับไล่สถาบันข้าราชการอย่างรวดเร็ว ขณะที่ในเหล่าผู้มีอำนาจก็เกิดความแตกแยกท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปอย่างฉับพลัน

เมื่อชาร์ได้รับทราบสถานการณ์ แมตตนเองไม่ได้อยู่ที่เมืองหลวงแต่ก็ต้องการยุบสภาดูมาเพื่อประวิงสถานการณ์ไม่ให้สภาสามารถกระทำการต่อต้านตนได้ ขณะที่สภาดูมากลับไม่ยอม และเรียกร้องให้รัฐบาลของจักรวรรดิรัสเซียลาออกรวมถึงให้ชาร์สละราชสมบัติเสีย

ขณะที่กลุ่มชนชั้นกรรมกรที่มีการจัดตั้งอย่างแข็งแกร่งจากหลายโรงงานก็รวมตัวกันที่วังทาฟรีดา ที่ตั้งของสภาดูมาเพื่อจัดตั้งสภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกรขึ้น วัตถุประสงค์หลักคือเรียกร้องผลประโยชน์ที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากสภาดูมา ภาวะความไม่พอใจกับสภาพความเป็นอยู่กระจายไปอย่าง

รวดเร็วในทุกกลุ่มการเมืองของทุกชนชั้น¹² พรรคการเมืองหลักของแรงงานในขณะนั้นคือพรรคแรงงานสังคมประชาธิปไตยรัสเซีย ซึ่งมีอยู่สองฝ่ายคือบอลเชวิคที่วลาดีมีร์ เลนิน เป็นผู้นำ และเมนเชวิค ที่มียูลิส มาร์ตอฟ เป็นผู้นำ

ในขณะที่มีการปฏิวัติกุมภาพันธ์ 1917 เลนินออกไปเคลื่อนไหวทางการเมืองในสวิตเซอร์แลนด์ จึงไม่ได้มีบทบาทใดๆ กับการลุกฮือครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม เขายังคงเป็นบุคคลสำคัญในขบวนการมาร์กซิสต์รัสเซียและได้ติดตามสถานการณ์การลุกฮืออย่างใกล้ชิดแม้จะหาข้อมูลได้จำกัด

เลนินมองว่าการปฏิวัตินี้เองคือจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสังคมตามแบบของมาร์กซิสต์ ดังที่เขาระบุไว้ในจดหมายจากแดนไกลฉบับที่หนึ่งว่า “ตัดสินจากข้อมูลน้อยนิดเท่าที่พอหาได้ในสวิตเซอร์แลนด์ ขั้นตอนแรกของการปฏิวัติครั้งที่หนึ่ง กล่าวคือ การปฏิวัติ รัสเซีย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 1917 ได้สิ้นสุดลงแล้ว ขั้นตอนแรกของการปฏิวัติของเราย่อมไม่ใช่ขั้นตอนสุดท้ายอย่างแน่นอน ‘ปาฏิหาริย์’ นี้เกิดขึ้นได้อย่างไรในเวลาเพียงแค่แปดวัน – นี่คือช่วงเวลา ที่ มร.มิลูย์คอฟระบุไว้ในโทรเลขที่ส่งไปอวตโมแก่ผู้แทนของรัสเซียทั้งหมดในต่างประเทศ – ระบอบกษัตริย์ที่ร่ำรจนมาได้หลายศตวรรษล่มสลายลง ทั้งๆ ที่เคยเอาตัวรอดผ่านสามปีของสงครามชนชั้นครั้งใหญ่ทั่วประเทศเมื่อปี 1905-1907 มาได้แท้ๆ?”¹³

เพียงข้อความสั้นๆ นี้ก็แสดงให้เห็นว่าเลนินมองการพัฒนาสู่ระบอบสังคมนิยมที่เขาคาดหวังว่าจะเกิดเป็นลำดับเวลาอย่างชัดเจน โดยระบุถึงการปฏิวัติ 1905 ในฐานะหมุดหมาย

สำคัญในการพัฒนาสังคมไปสู่ระบอบสังคมนิยมในฐานะตัวอย่าง การต่อสู้ของชนชั้นกรรมากร การปฏิวัติ 1905 เป็นการลุกฮือครั้งใหญ่ของประชาชนรัสเซียในขณะที่สงครามรัสเซียกับญี่ปุ่นดำเนินไปเพื่อเรียกร้องคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แต่การปราบปรามครั้งใหญ่ในเหตุการณ์ “อาทิตย์เลือด” ที่เซนต์ปีเตอส์เบิร์กในเดือนมกราคม 1905 ได้พัฒนาไปสู่การเรียกร้องรัฐธรรมนูญของชาวรัสเซียและการเรียกร้องเอกราชของประเทศที่อยู่ใต้อาณัติของจักรวรรดิรัสเซีย เช่น โปแลนด์ ฟินแลนด์ และยูเครน สุดท้ายซาร์ก็ยอมอยู่ใต้รัฐธรรมนูญแต่ก็ยังคงมีอำนาจล้นเหลือในการจำกัดการทำงานของสภาดูมาที่เกิดขึ้นมาใหม่ เลนินจึงให้คุณค่ากับการปฏิวัติ 1905 อย่างยิ่ง¹⁴

งานเขียนของเลนินยังระบุชัดแย้งของขบวนการปฏิวัติที่ชนชั้นกรรมากรต้องต่อสู้ด้วยเพื่อให้สังคมก้าวหน้าไปสู่จุดหมายแห่งการปฏิวัติสังคมนิยม สถาบันแรกคือระบอบกษัตริย์รัสเซียซึ่งแม้จะยอมรับรัฐธรรมนูญแต่ก็ไม่ยอมอ่อนข้อในการมอบอำนาจให้กับประชาชนคนสามัญ ส่วนอีกคนคือปาเวล มิลยูคอฟ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญรัสเซีย [หรือพรรคคาเด็ตส์ (Cadets) มาจากชื่อย่อพรรคในภาษารัสเซีย] พรรคของคนชนชั้นกลางที่มีอิทธิพลมากภายหลังการปฏิวัติ 1905 เป็นต้นมา และยอมทำงานในระบอบราชาธิปไตยใต้รัฐธรรมนูญที่พิกลพิการของรัสเซีย

ลักษณะของคู่ตรงข้ามในโลกทัศน์ของเลนินต่อการพัฒนาสังคมรัสเซียไปสู่ระบอบสังคมนิยมนั้นยังสะท้อนผ่านมุมมองของเขาต่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งซึ่งดำเนินต่อไปและ

ไม่มีที่ท่าว่ารัฐบาลใหม่ของรัสเซียหลังยุคซาร์จะยอมพาตัวเองออกจากสงคราม และไม่มีที่ท่าว่ากลุ่มสังคมนิยมอื่นนอกจากกลุ่มบอลเชวิค เช่นกลุ่มเมนเชวิคที่แม้จะอยู่พรรคเดียวกันแต่ก็มีที่ท่าประนีประนอมกับกลุ่มการเมืองที่มีแนวคิดอื่นมากกว่า หรือต่อมารวมถึงกลุ่มของพรรคสังคมนิยมปฏิวัติ (Social Revolutionary Party หรือชื่อย่อว่าพรรคเอสแอร์) ที่แม้มีแนวคิดสังคมนิยมแต่ก็ร่วมทำงานกับรัฐบาลเฉพาะกาล เป็นต้น จะมีความเด็ดขาดในการแสวงหาสันติภาพในการออกจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งให้กับชนชั้นกรรมาชีพ ดังที่เลนินระบุว่า “ข้อที่ว่ามันคือสงครามระหว่างจักรวรรดินิยม ทั้งสอง ฝ่าย ตอนนี้ก็ไม่มีข้อโต้แย้งเช่นกัน มีแต่พวกนายทุนกับบริวาร กลุ่มสังคมนิยมรักชาติกับกลุ่มสังคมนิยมคลั่งชาติ”¹⁵

ในช่วงนี้เองเลนินได้พยายามวิเคราะห์สถานการณ์และเสนอหนทางในการปฏิวัติสังคมให้เข้าสู่ระบอบสังคมนิยม เขาเองได้ให้คำแนะนำกับสภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกรแห่งกรุงเปโตรกราดที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการปฏิวัติกุมภาพันธ์ 1917 เป็นอย่างมากในฐานะขุมพลังที่เป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ในประเทศที่ถูกกละเลยทั้งจากระบอบซาร์ที่เคยรุ่งเรืองก่อนหน้านี้ และกลุ่มผู้แทนของสภาดูมาที่ประกอบกันเป็นรัฐบาลเฉพาะกาลของรัสเซียภายหลังโค่นล้มระบอบซาร์ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากชนชั้นกลางที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ของทุนนิยม ดังที่เขียนไว้ว่า “สภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกรคือองค์กรจัดตั้งของกรรมกรหน่ออ่อนที่จะเติบโตเป็นรัฐบาลของกรรมกร ตัวแทนผลประโยชน์ของมวลชนส่วนที่ ยากจน ของประชากร กล่าวคือ เก้าในสิบของ

ประชากรทั้งหมด ซึ่งต่อสู้เพื่อ สันติภาพ ขนบปิ้ง และ เสรีภาพ ความขัดแย้งของชุมพลทั้งสามกำกับชี้ชะตาสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในตอนนี้ สถานการณ์ที่เป็น การเปลี่ยนผ่าน จากขั้นตอนที่หนึ่งของการปฏิวัติมาสู่ขั้นตอนที่สอง”¹⁶

การประเมินบทบาทของสภาโซเวียตอย่างสูงยิ่งของเลนินนั้นยังสะท้อนผ่าน บทเสนอเดือนเมษายน (April Theses) ที่เขาได้วางหลักในการปฏิวัติและสร้างรัฐสังคมนิยมใหม่ไว้อย่างละเอียดว่า “การมีสภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกรแล้วย้อนกลับไประบอบสาธารณรัฐรัฐสภา นั้นย่อมเป็นการก้าวถอยหลัง เป้าหมายของเราต้องเป็นระบอบสาธารณรัฐสภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกร กรรมกรภาคเกษตรและชาวนาทั่วทั้งประเทศ ตั้งแต่เบื้องบนสุดลงไปถึงเบื้องล่างสุด”¹⁷ และได้เรียกร้องการ “ถ่ายโอนอำนาจรัฐทั้งหมดให้แก่สภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกร”¹⁸ ซึ่งเป็นที่มาของคำขวัญในการปฏิวัติสังคมนิยมของเลนินคือ “อำนาจทั้งหมดจงเป็นของสภาโซเวียต”¹⁹ (All power to the Soviets!) นั่นเอง

คำว่า “โซเวียต” ในภาษาไทยมักเขียนว่า “สภาโซเวียต” เพื่อให้เห็นภาพชัดขึ้น ทั้งที่จริงๆ แล้ว “โซเวียต” แปลว่า “สภา” ในภาษารัสเซีย (ทำนองเดียวกับที่ภาษาไทยมักแปลคำว่า “ชาร์” เป็น “พระเจ้าชาร์”) นอกจากนี้ยังมีความหมายอีกอย่างคือ “คำปรึกษาหารือ” ด้วย ดังนั้นสภาโซเวียตจึงไม่ได้มีความหมายเฉพาะเจาะจงหมายถึงสภาหลักของประเทศแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงองค์กรคณะบริหารหรือคณะผู้แทนของท้องถิ่นระดับต่างๆ รวมถึงองค์กรต่างๆ ด้วยพร้อมกัน

Меркты:

1) Овн. х. бант.

Кукане голубе plus oboroty

2) "Мур" 7 кв. кв. "мур" 7 кв. кв. (а) Овн. х. кв. кв. (б) "СРД"

2 кв. кв.
на СРД.

3) Не упрямая, разная, а разная
обороты, (а) Овн. х. кв. кв. (б) "СРД"

4) Обороты, разная, разная, разная.
Обороты, разная, разная, разная.
2-м. Обороты, разная.

Долгов, не обманчивая
разная, разная, разная, разная.
разная, разная, разная, разная.

5) Обороты, разная.

(а) Обороты, разная. (б) Обороты, разная.

+ (в) Обороты, разная. (г) Обороты, разная.

6) Обороты, разная, разная, разная.

6 кв. Не обманчивая, разная, разная, разная.

7) Обороты, разная, разная, разная.
Обороты, разная, разная, разная.

ร่างแรกของ บทเสนอเดือนเมษายน โดยเลนิน

เขียนเมื่อวันที่ 3 (16) เมษายน 1917 ที่มา: Wikimedia Commons

บทเสนอเดือนเมษายน คือการกลั่นกรองประสบการณ์การปฏิบัติของรัสเซียที่ได้เผชิญมาทั้งในช่วงปี 1905 และในเดือนกุมภาพันธ์ 1917 ของเลนิน ตัวเลนินเองเมื่อเห็นว่ากลุ่มอำนาจซาร์ได้ถูกล้มแล้วและสถานการณ์พร้อมที่จะเตรียมการปฏิวัติอย่างเต็มที่ ก็ได้เดินทางจากสวิตเซอร์แลนด์ผ่านทางบกและทางเรือ ข้ามไปสวีเดนและมาถึงที่สถานีรถไฟฟินแลนด์ในกรุงเฮลซิงกิในวันที่ 3 (16) เมษายน 1917

ในขณะนั้นรัฐบาลเฉพาะกาลยังคงมีปัญหาด้านการปกครองเป็นอย่างมาก โดยยังคงยืนยันจะต่อสู้ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งต่อไป ซึ่งทำให้รัฐบาลใหม่ไม่ได้รับความนิยมนอกจากประชาชนที่ต่างเดือดร้อนจากสงครามมายาวนานหลายปี²⁰ ขณะที่ในเมืองหลวงมีกลุ่มอำนาจที่ทรงพลังยิ่งกว่ารัฐบาล นั่นคือสภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกร ซึ่งเต็มไปด้วยผู้แทนของกรรมกรและทหารชั้นผู้น้อยที่เริ่มมีอำนาจอิสระเป็นของตนเอง ทำให้รัฐบาลเฉพาะกาลเองไม่มีอำนาจเต็มในการปกครองประเทศภาวะที่มีกลุ่มอำนาจสองกลุ่มแข่งขันกันในประเทศเช่นนี้เรียกว่า “ภาวะทวิอำนาจ” (Dual power)²¹

เมื่อเลนินมาถึงกรุงเปโตรกราดก็ได้นำเสนอ *บทเสนอเดือนเมษายน* ซึ่งกำหนดแนวทางสร้างรัฐสังคมนิยมในรัสเซีย นอกเหนือจากการถ่ายโอนอำนาจให้สภาโซเวียตแล้ว ยังรวมถึงการยกเลิกกรรมสิทธิ์เอกชน ยกเลิกทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับลำดับชั้นในสังคม นำประเทศออกจากสงคราม รวมถึงการเผยแผ่แนวคิดการปฏิวัติสังคมนิยมให้กระจายไปทั่วโลก โดยมีรัสเซียเป็นศูนย์กลางหลักภายหลังการยึดอำนาจ